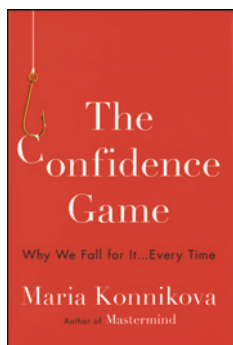

Ingen tror de blir lurt

Maria Konnikova

The confidence game

Why we fall for it...every time. 321 s. New York, NY: Viking, 2016. Pris USD 28

ISBN 978-0-525-42741-4

Dette er en lærebok i hvordan avsløre svindel – skrevet for folk flest. Forfatteren er psykolog og fast skribent for *The New Yorker*, og hun gir oss en grundig innføring i hvordan svindlere opererer, enten de er ute etter penger, fordeler eller B-preparater. Hennes påstand er at alle kan bli lurt hvis omstendighetene er riktige.

Boken er lettlest og underholdende. Den inneholder mange enkelthistorier om både kjente og ukjente svindlere. Eksempler er pyramidespill, nettdating, Nigeria-brev, falske fakturaer, spåkoner og personer som utgir seg for å være andre enn de er, som Frank Abagnale i filmen *Catch me if you can*.

Vellykkede svindlere er kvinner og menn som er eksepsjonelt flinke til å tolke andre mennesker for å skaffe seg fordeler, og de bruker gode historier for å oppnå dette. Forfatteren oppsummerer virkemidlene, som etablering av tillit, sympati, dårlig samvittighet og overtalelse. Hun påpeker at folk flest tror de er gode menneskekjennere, og nettopp derfor lar vi oss lure. Alle som har rekruttert i jobbsammenheng i noen år, vet at de har tatt feil basert på oppfatninger i et intervju. Alle leger har hørt historiene fra pasienter som vil ha B-preparater. Hensikten med historiene er å få deg til å føle sympati så du lettere gir etter for kravet.

Konnikova mener at de fleste ønsker å fremstå som moralske, hyggelige, tillitsfulle – og ikke avvise folk. Dette ønsket utnytter svindlere. Nettdating kan begynne bra, men kan ende med en «mor som er blitt syk og trenger penger til en operasjon» eller spørsmål om å sende penger til en flybillett. Svindel er blitt mye lettere med internett og sosiale medier fordi potensielle ofre er lett tilgjengelig. Vi reiser også mer, og i fremmede omgivelser er vi lettere ofre for svindlere.

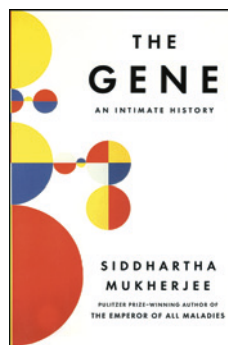
Svindel virker fordi vi inderlig ønsker å tro på den, påpeker Konnikova. For å beskytte deg mot svindel hjelper det å være faktaorientert og ikke av den godtroende typen. De som blir lurt benekter det ofte fordi de skammer seg. Macchiarini-saken er et godt eksempel, som endte med at rektor og styret ved Karolinska Institutet måtte gå av etter at rektor hadde benektet at noe var galt i lang tid.

Boken oppleves som en åpenbaring. Forfatteren avslører «tryllekunstene» for deg. Det eneste jeg savner, er en pedagogisk oppsummering etter hvert kapittel.

Ewa Ness

Spesialist i psykiatri, Direktørens stab
Oslo universitetssykehus

The Book of Man (in Twenty-Three Volumes)

Siddhartha Mukherjee

The gene

An intimate history. 608 s. New York, NY: Scribner, 2016. Pris USD 32

ISBN 978-1-4767-3350-0

Siddhartha Mukherjee gjorde for noen år tilbake suksess med den populærvitenskapelige boken *Keiseren over alle sykdommer, kreftens biografi*, der han kort fortalt gjorde rede for menneskets møte med kreftsykdom. Boken vant Pulitzerprisen i 2011 for beste sakprosa. Nå har han kommet med en ny bok i samme sjanger.

Mukherjee selv er indisk onkolog som bor og jobber i USA, forsker og nå også profilert skribent. *The gene – an intimate history* er en biografi om menneskets møte med sitt genom. For der *Keiseren over alle sykdommer* endte med avdekkingen av kreftsykdommens genetiske fundament, tar Mukherjee oss her gjennom genetikken historie, fra Mendels erbeblomstforsøk ble publisert og siden glemt i et obskurt tsjekkisk tidsskrift, til genomet ble sekvensert etter en durabelig spurt av både konkurrerende og samarbeidende forskergrupper.

For dem som har lest *Keiseren over alle sykdommer* vil oppskriften og formatet være gjenkjennelig; språket flyter godt, forskningsfremskritt fremstår som en spennende kamp, og deltagerne i historien er levendegjort av personkarakteristikk og menneskelige detaljer. Slik blir det ufattelige arbeidet som genkartleggingen har vært, også en reise i personlige ambisjoner, drømmer, bragder og nederlag.

Boken går også utover rent å beskrive genetikkforskningen. Samfunnsmessige konsekvenser, eller misbruk, av genetisk kunnskap slik som eugenetik, også i USA, blir beskrevet. Ethiske dilemmaer som kunnskapen medførte, blir også beskrevet, illustrert med eksempler, f.eks. da foreldre aksepterte eksperimentell virusbåren genterapi for sitt barns OTC-mangel. Som rød tråd og illustrasjon har han brukt sin egen families sannsynlig arvelige psykiatriske sykdom. Mot slutten vender han blikket fremover og ser på muligheter og utfordringer utviklingen bringer med seg. Våre gener har tradisjonelt vært vår skjebne, men det er ikke gitt at det vil være slik i fremtiden.

Ved å male ut genetikken historiske utvikling, med sine mange krumspring og feilsteg, påpeker Mukherjee underforstått at vi også er del av utviklingen, og at vår samtid vil gjøre mer eller mindre riktige valg. Den genteknologiske utviklingen vil skride fremover, uansett om vi blir enige om kjøregler for den eller ikke. Og, er det ikke slik som han sier: «What we read and write into our genome is our fallibilities, desires, and ambitions. It is human nature.»

Ikke bare er boken en nyttig oppfriskning og utdypning om genetik. Den er en spennende fortelling om forskningen som ligger bak, og åpner opp tanker om hva det vil si å være menneske. Boken kan fenge de fleste. Fra mitt synspunkt er denne utgivelsen i samme liga som *Keiseren over alle sykdommer*, og en bragd fra forfatterens hånd.

Andreas Benneche

Lege i spesialisering i indremedisin, Haraldsplass Diakonale Sykehus
Bergen